

anvendt som trækraft. Det er interessant at se, hvor store muligheder, det betød for en bonde, når hans økonomi efter årelangt slid tillod ham at anskaffe heste, for heller ikke med studene, der i regelen var andet led, kom han langt.

H. P. Hansen har i hovedsagen behandlet sit emne i en række sagligt opdeltede kapitler; men stoffets karakter som udsprunget af samtaler er stærkt fremherskende; de mange navne virker dog ikke tyngende – tværtimod. Den episodiske stil, der krydres livligt af forfatterens sans for den lune detalje, skaber en levende skildring, som er fjern fra den sociale anklage, emnet måske kunne indbyde til. Helt fri for at fremhæve sine heltes bedrifter på bekostning af en anden og ny tid, er H. P. Hansen vel ikke, og det er nok også svært at lade være på denne baggrund. For de gamle var målet kun et: at leve og få det daglige brød; men selv for opfyldelsen af disse enkle krav krævedes der en arbejdsindsats, der går over al forstand. I mange, om ikke de fleste tilfælde høstede de end ikke selv lønnen for deres anstrængelser; den blev beskåret anden og tredje generation.

Finn H. Lauridsen.

Vejledende arkivregistraturer X. De sønderjyske fyrstearkiver. Ved Erik Kroman. (Udgivet af rigsarkivet, Munksgaard, 1959).

De sønderjyske fyrstearkiver i Rigsarkivet har for visse deles vedkommende haft en ret omtumlet skæbne i nyere tid. Efter 1864 fandt omfattende afleveringer sted til Tyskland, men efter genforeningen vendte en del af det afleverede tilbage til Rigsarkivet. Disse omkalfatringer har gjort en nyordning ønskelig, og nu foreligger i rækken af vejledende arkivregistraturer en mønstergyldig registratur over fyrstearkiverne, udarbejdet af overarkivar, dr. Erik Kroman.

Foran hvert fyrstehus – fra hertugerne af Abels slægt og fremefter – er givet en kort, men fyldestgørende oversigt over fyrsteliniernes medlemmer, deres besiddelser, arkivernes skæbne etc., oplysninger, der er uundværlige for dem, der skal orientere sig i materialet. Desuden er der, hvor det er praktisk, meddelt fyldige brevskriverlister, og bogen slutter med en oversigt over de sønderborgske hertugers godser i Sønderjylland. Desuden er overalt anført de ældre arkivsignaturer, hvorunder man kan finde akterne citeret i den historiske litteratur, så alt er gjort for at lette eventuelle benytters arbejde.

H. P. Clausen.

Dansk Landbrugsbibliografi. Bind I (indtil 1814). Ved Ole Karup Pedersen. (Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, i kommission hos Dansk bibliografisk Kontor, 1958). 460 s.

Behovet for bibliografier vil enhver arbejdende historiker erkende, og det er glædeligt, at de senere år har kunnet opvise værdifulde gevinster på dette særlige område. Overarkivar, dr. Henry Bruun har i foreløbig et bind, der dækker årene 1943–47, fortsat Historisk Tidsskrifts litteraturhæfter, og Københavns Kommunes Biblioteker har udsendt to bind af et trebindsværk til hovedstadens historie – begge forbilledlige arbejder. Det foreliggende bind af Dansk Landbrugsbibliografi, det første af fire, slutter sig i kvalitet nøje til de nævnte. Landhusholdningsselskabet har i sin 190-årige levetid gjort sig fortjent på talrige områder. Dets formål var ved oprettelsen ved »priser og præmier at opmuntre landmanden, kunstneren og handelsmanden«, og dets interesseområde spændte, især i det første århundrede, overordentlig vidt – over landbrug, havebrug, handel, industri, fiskeri og konstruktion af evighedsma-